

Adam Pisarczuk

BHP PRAKTYCZNIE

SZKOLENIA BHP

KOMENTARZ

Adam Pisarczuk

SZKOLENIA BHP

KOMENTARZ

Maj 2017

Autor:

Adam Pisarczuk

Projekt okładki:

Adam Pisarczuk

Wydawnictwo:

Bezpieczeństwo Pracy

ul. Nowaka 5/3

41-500 Chorzów

www.bezpieczenstwo-pracy.eu

wydawnictwo@bezpieczenstwo-pracy.eu

Darmowe analizy i komentarze:

www.bezpieczenstwo-pracy.blog.pl

Stan prawny:

29 maja 2017 r.

Propozycje wydawnicze:

wydawnictwo@bezpieczenstwo-pracy.eu

© **Bezpieczeństwo Pracy Adam Pisarczuk**

ISBN: 978-83-946232-5-8

Chorzów 2017

Spis treści

Wstęp	6
Wykaz skrótów	7
1. Cel główny rozporządzenia	8
2. Definicje legalne	8
3. Obowiązki pracodawcy w zakresie szkoleń	12
4. Założenia celowe szkolenia	14
5. Organizatorzy szkoleń i ich obowiązki	20
6. Rodzaje szkoleń	24
7. Programy szczegółowe szkoleń	25
8. Szkolenie wstępne	27
9. Pracodawca wykonujący zadania służby bhp	36
10. Szkolenie okresowe	38
11. Egzamin ze szkolenia w dziedzinie bhp	47
12. Zwolnienie ze szkolenia okresowego	49
13. Wejście w życie rozporządzenia	50
14. Ramowe programy szkolenia	50
15. Dokumentacja szkoleniowa	71
Załącznik nr 1. Karta szkolenia wstępnego w dziedzinie bhp	71
Załącznik nr 2. Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bhp	72
Załącznik nr 3. Przykładowy program szczegółowy szkolenia wstępnego	74
Załącznik nr 4. Przykładowy program szczegółowy szkolenia okresowego	80
Załącznik nr 5. Przykładowy wzór arkusza egzaminu sprawdzającego wiedzę i umiejętności w zakresie bhp	83
Załącznik nr 6. Przykładowy dziennik zajęć	85

Załącznik nr 7. Przykładowy protokół przebiegu egzaminu	86
Załącznik nr 8. Przykładowy rejestr wydanych zaświadczeń	88
Literatura	89

Wstęp

Właściwe kwalifikacje pracownicze pozwalają przedsiębiorcy uzyskać wymierne efekty prowadzonej działalności i należytą jakość produktu lub oferowanej usługi. Jednakże nawet najlepszy pracownik, jeśli ulegnie wypadkowi przy pracy, nie przysporzy korzyści zakładowi pracy. Co więcej, w skrajnych przypadkach może dojść do wzrostu istotnych kosztów przedsiębiorcy.

Dlatego też obok kwalifikacji pracowniczych i profilaktycznych badań lekarskich, szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy stanowią jeden z podstawowych wymogów, który należy spełnić, aby dopuścić pracownika do wykonywania pracy.

Właściwe podejście do procesu szkolenia, a przede wszystkim rozumienie jego istoty, stanowi jedną z trzech podstawowych „linii obrony” przed niepożądanymi zdarzeniami, jakimi są wypadki przy pracy i choroby zawodowe.

Niniejsze wydanie stanowi komentarz do rozporządzenia regulującego obowiązki w zakresie przeprowadzania szkoleń bhp. Ideą powstania niniejszej publikacji było nie tylko wyjaśnienie i naprowadzenie czytelnika na odpowiednie rozumienie i stosowanie zawartych w rozporządzeniu przepisów prawnych, ale również i zaprezentowanie podstaw dydaktyki pozaszkolnej, dzięki czemu czytelnik ma możliwość poznania etapów właściwego przygotowania procesu szkolenia.

Mam nadzieję, że niniejsze wydanie pomoże rozwiązać napotkanie problemy, spotykane w pracy zawodowej.

Życzę owocnego korzystania.

Wykaz skrótów

art. - artykuł

bhp – bezpieczeństwo i higiena pracy

kp – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 z późn. zm.)

kom. – komentarz

nt. – na temat

por. - porównaj

pt. – pod tytułem

rozd. – rozdział

rrsw - rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków Dz. U. z 2002 r. Nr 200, poz. 1692 z późn. zm.)

rsbhp – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 1997 r. Nr 109, poz. 704 z późn. zm.)

rszbhp – rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860 z późn. zm.)

zob. - zobacz

1. Cel główny rozporządzenia

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy

(Dz. U. z 2004 r. Nr 180, poz. 1860 z późn. zm.)

Na podstawie art. 237⁵ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. nr 21, poz. 94, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) **szczegółowe zasady szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, zwanego dalej "szkoleniem";**
- 2) **zakres szkolenia;**
- 3) **wymagania dotyczące treści i realizacji programów szkolenia;**
- 4) **sposób dokumentowania szkolenia;**
- 5) **przypadki, w których pracodawcy lub pracownicy mogą być zwolnieni z określonych rodzajów szkolenia.**

Głównym celem komentowanego rozporządzenia jest określenie szczegółowych warunków organizacji i sposobu prowadzenia szkoleń w dziedzinie bhp.

Mimo idei wprowadzenia szczegółowych regulowań dotyczących szkolenia w dziedzinie bhp, rozporządzenie pozostawia niektóre wymagania w sposób niedookreślony.

2. Definicje legalne

§ 1a. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) **instruktażu - rozumie się przez to formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 2 godziny lekcyjne, umożliwiającego**

uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności dotyczących wykonywania pracy i zachowania się w zakładzie pracy w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy;

2) jednostce organizacyjnej prowadzącej działalność szkoleniową w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy - rozumie się przez to:

a) placówkę kształcenia ustawicznego, placówkę kształcenia praktycznego, ośrodek dokształcania i doskonalenia zawodowego,

b) szkołę ponadgimnazjalną,

c) jednostkę badawczo-rozwojową, szkołę wyższą lub inną placówkę naukową,

d) stowarzyszenie, którego celem statutowym jest działalność związana z bezpieczeństwem i higieną pracy,

e) osobę prawną lub fizyczną prowadzącą działalność oświatową na zasadach określonych w przepisach o swobodzie działalności gospodarczej,

jeżeli prowadzą działalność szkoleniową w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy;

3) kursie - rozumie się przez to formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 15 godzin lekcyjnych, składającego się z zajęć teoretycznych i praktycznych, umożliwiającego uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;

4) przygotowaniu dydaktycznym - rozumie się przez to ukończenie kształcenia lub szkolenia przygotowującego do prowadzenia procesu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy w sposób zapewniający wysoką efektywność, z uwzględnieniem, odpowiednich dla określonych grup uczestników szkolenia i rodzajów szkolenia: form organizacyjnych i metod szkolenia oraz środków dydaktycznych;

5) samokształceniu kierowanym - rozumie się przez to formę szkolenia umożliwiającego uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, na podstawie materiałów przekazanych przez organizatora szkolenia, w szczególności przy zastosowaniu poczty, internetu, przy jednoczesnym zapewnieniu konsultacji z osobami spełniającymi wymagania dla wykładowców;

6) seminarium - rozumie się przez to formę szkolenia o czasie trwania nie krótszym niż 5 godzin lekcyjnych, umożliwiającego uzyskanie, aktualizowanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W treści komentowanego rozporządzenia zostały zawarte definicje legalne pojęć używanych w tekście aktu prawnego.

Definicja legalna ustala wiążąco znaczenie określonego pojęcia (zwrotu) na użytek danego aktu normatywnego [5]. Definicję legalną zamieszcza się w akcie prawnym, jeżeli:

- a) dane określenie jest wieloznaczne
- b) dane określenie jest nieostre, a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości
- c) znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe
- d) ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia.

Umieszczenie definicji w niniejszym rozporządzeniu było konieczne ze względu na uregulowania form szkolenia w dziedzinie bhp. Formy te występują również w innych procesach dydaktycznych, dlatego też ich wyraźne dookreślenie było konieczne dla właściwego rozumienia i stosowania przepisów prawnych zawartych w niniejszym rozporządzeniu.

Wobec powyższego, w rozporządzeniu zostały określone cztery formy dydaktyczne, stosowane w procesie szkolenia w dziedzinie bhp. Są to:

- a) instruktaż,
- b) seminarium,

- c) kurs,
- d) samokształcenie kierowane.

Dookreślenie powyższych form szkolenia, zawarte w definicjach legalnych, przejawia się przede wszystkim w określeniu minimalnej liczby godzin lekcyjnych przeznaczonych na określoną formę szkolenia oraz ich podstawowego celu. Dodatkowo, w przypadku form szkolenia, rozporządzenie w sposób dość precyzyjny określa czas trwania danej formy szkolenia oraz jej strukturę organizacyjną (*zob. rozdz. „Programy ramowe”*).

Oprócz powyższego, rozporządzenie definiuje dwa inne pojęcia, niezbędne do właściwej interpretacji i zastosowania szkoleniowych przepisów prawnych. Są to pojęcia:

- a) jednostki organizacyjnej prowadzącej działalność szkoleniową w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- b) przygotowania dydaktycznego.

W przypadku określenia jednostek organizacyjnych prowadzących działalność szkoleniową w dziedzinie bhp wyróżnia się jednostki funkcjonujące na podstawie:

- a) przepisów o systemie oświaty,
- b) przepisów o szkolnictwie wyższym,
- c) przepisów o instytutach badawczych i zasadach finansowania nauki,
- d) przepisów o działalności pożytku publicznego,
- e) przepisów o swobodzie działalności gospodarczej,
- f) przepisów kodeksu spółek handlowych.

Wszystkie jednostki organizacyjne, działające na podstawie powyższych przepisów, mające w swym zakresie działalności lub w zakresie działalności statutowej prowadzenie działalności szkoleniowej w dziedzinie bhp, są uprawnione do prowadzenia tych szkoleń. Muszą jednakże spełniać wymagania określone rozporządzeniem (*zob. kom. do §5*).

W przypadku przygotowania dydaktycznego, rozporządzenie wprawdzie określa charakterystykę owego przygotowania dydaktycznego, jednakże nie wskazuje wprost, kiedy warunki te są spełnione. Ogólnikowe twierdzenie, iż jest to ukończenie kształcenia lub szkolenia przygotowującego do prowadzenia procesu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy pozwala wysnuć wniosek, że osoba, która będzie prowadzić szkolenia w dziedzinie bhp, musi ukończyć szkolenie lub kształcenie, obejmujące swym programem nauczania (kształcenia) zasady procesu dydaktycznego dla osób dorosłych. Szkolenie to ma obejmować swą tematyką takie zagadnienia, aby prowadzący mógł w sposób efektywny przekazywać wygłaszane treści.

3. Obowiązki pracodawcy w zakresie szkoleń

§ 2. 1. Pracodawca zapewnia pracownikowi odbycie, odpowiedniego do rodzaju wykonywanej pracy, szkolenia, w tym przekazanie mu informacji i instrukcji dotyczących zajmowanego stanowiska pracy lub wykonywanej pracy.

2. W razie wykonywania pracy na terenie zakładu pracy pracodawcy przez pracownika innego pracodawcy - pracodawca zapewnia poinformowanie tego pracownika o zagrożeniach dla bezpieczeństwa i zdrowia podczas pracy na tym terenie. Uzyskanie tych informacji pracownik potwierdza podpisem.

Na pracodawcy ciąży obowiązek realizacji wymogu zapewnienia odbycia pracownikowi odpowiedniego szkolenia w dziedzinie bhp tj. dostosowanego do panujących na stanowisku pracy warunków środowiska pracy oraz dostosowanego do warunków organizacji pracy panujących w danym zakładzie pracy. Innymi słowy, szkolenie musi być adekwatne do charakteru działalności zakładu pracy i jego kultury organizacyjnej

w ścisłej korelacji z wymaganiami prawnymi, regulującymi działalność przedsiębiorstwa w zakresie bhp.

Przepis prawny określony w ust. 1 dodatkowo wskazuje na konieczność przedstawienia pracownikowi podczas szkolenia informacji i instrukcji dotyczących zajmowanego stanowiska pracy lub wykonywanej pracy. Dotyczy to przede wszystkim wewnętrznie obowiązujących zasad bhp, do których należy zaliczyć [2]:

- a) regulamin pracy, jeśli jego opracowanie jest wymagane,
- b) instrukcje bhp,
- c) procedury postępowania,
- d) dokumentację techniczno-ruchową,
- e) karty charakterystyki,
- f) zarządzenia wewnętrzne,
- g) wszelkie inne regulacje o charakterze wewnątrzzakładowym.

Pracodawca ma kategorię zakaz dopuszczania pracownika do pracy bez aktualnego szkolenia bhp. Dodatkowo, każda, nawet jednodniowa przerwa w zatrudnieniu, powoduje konieczność przeprowadzenia ponownego szkolenia (*por. art. 237³ kp*) [2].

Innym obowiązkiem pracodawcy jest wymóg, wedle którego w sytuacjach wykonywania prac przez pracowników różnych pracodawców, to na pracodawcy, u którego dana praca jest wykonywana, ciąży konieczność zapoznania pracowników innych pracodawców o zagrożeniach występujących na terenie danego zakładu pracy. Zapoznanie z zagrożeniami nie jest jednak formą szkolenia w dziedzinie bhp w rozumieniu niniejszego rozporządzenia i może ono przyjąć dowolną formę, wraz z dowolną formą dokumentowania takiego zapoznania np.:

POTWIERDZENIE ZAPOZNANIA PRACOWNIKÓW INNEGO PRACODAWCY O WYSTĘPUJĄCYCH ZAGROZENIACH

Imię i Nazwisko	Firma	Data zapoznania	Podpis pracownika

Należy pamiętać, że w sytuacjach, gdy jednocześnie w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców, pracodawcy ci mają obowiązek współpracować ze sobą i ustanowić koordynatora ds. bhp (*więcej w [2]*).

4. Założenia celowe szkolenia

§ 3. Szkolenie zapewnia uczestnikom:

- 1) zaznajomienie się z czynnikami środowiska pracy mogącymi powodować zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia pracowników podczas pracy oraz z odpowiednimi środkami i działaniami zapobiegawczymi;
- 2) poznanie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie niezbędnym do wykonywania pracy w zakładzie pracy i na określonym stanowisku pracy, a także związanych z pracą obowiązków i odpowiedzialności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 3) nabycie umiejętności wykonywania pracy w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób, postępowania w sytuacjach awaryjnych oraz udzielenia pomocy osobie, która uległa wypadkowi.